

РОЗДІЛ 7

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.541:343.24(477)

АНАЛІЗ САНКЦІЙ СТ. 154 «ПРИМУШУВАННЯ ДО ВСТУПУ В СТАТЕВИЙ ЗВ'ЯЗОК» КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Брух Х.І.,
аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті проведено комплексний аналіз санкцій, передбачених ст. 154 «Примушування до вступу в статевий зв'язок» Кримінального кодексу України. В основу аналізу покладено напрацьовані наукою кримінального права вимоги до конструювання санкцій. В результаті проведеного дослідження виокремлено недоліки відповідних санкцій та запропоновано шляхи їх вдосконалення.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, примушування до вступу в статевий зв'язок, санкція статті, вимоги до побудови санкцій.

Брух Х.И. / АНАЛИЗ САНКЦИЙ СТ. 154 «ПРИНУЖДЕНИЕ К ВСТУПЛЕНИЮ В ПОЛОВУЮ СВЯЗЬ» УГОЛОВНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ / Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Украина

Статья посвящена комплексному анализу санкций, предусмотренных ст. 154 «Принуждение к вступлению в половую связь» Уголовного кодекса Украины. Указанный анализ осуществлялся на основании разработанных наукой уголовного права требований к конструированию санкций. В результате проведенного исследования выделены недостатки соответствующих санкций и предложены пути их усовершенствования.

Ключевые слова: уголовная ответственность, принуждение к вступлению в половую связь, санкция статьи, требования к построению санкций.

Bruk H.I. / ANALYSIS OF THE SANCTIONS OF ART. 154 «SEXUAL ABUSE» OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE / Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

The problems of designing sanctions of the articles of chapter IV «Crimes against sexual freedom and sexual immunity of a person» of Special part of the Criminal Code of Ukraine have not received their proper scientific interpretation and more or less clear-cut solution so far. The aforesaid to the full extent concerns art. 154 «Sexual abuse» of the Criminal Code of Ukraine, and inconsiderable incidence of the crimes, stipulated by it, further complicates the assessment of social and legal conditionality of the sanctions, prescribed for such crimes. At the same time this fact is not an encumbrance for theoretical analysis of kinds and amount of penalties, stipulated by art. 154 of the Criminal Code of Ukraine, the assessment of their adequacy, the insights of proposals concerning improvement of the sanctions, stipulated in this article.

In the article there has been carried out the comprehensive analysis of the sanctions, stipulated by p. 1 and p. 2 of art. 154 of the Criminal Code of Ukraine in the light of criteria (requirements, principles), well established by the science of criminal law, for their designing: 1) justness of a sanction, its conformance to social danger of encroachments; 2) conformity of appropriate sanction with the sanctions, stipulated for other crimes; 3) ability of a sanction to individualize punishment taking into account all possible variants of committing crime.

Conducted research have shown that the sanctions, stipulated for sexual abuse, as a whole do not meet the requirements, that are set for the latter ones, namely: do not meet social danger of crime and are not able to ensure proper correctional and deterrent effect, do not correspond to sanctions, stipulated for other crimes, although officially they allow individualizing punishment.

The improvement of sanctions of art. 154 of the Criminal Code of Ukraine comes to the introduction of imprisonment and exception of penalty as alternative punishment.

Key words: criminal responsibility, sexual abuse, sanction of article, requirements for designing sanctions.

Ефективність боротьби з примушуванням до вступу в статевий зв'язок залежить від багатьох факторів. Важливу роль в системі останніх займає досконалість кримінального закону. Диспозиції ст. 154 КК України неодноразово були предметом наукового розгляду та навіть дискусій, що мало своїм наслідком ті чи інші пропозиції по їх удосконаленню, чого не можна сказати про передбачені за примушування до вступу в статевий зв'язок санкції. Водночас наукова обґрунтованість побудови останніх має не менше значення, ніж правильне конструювання диспозицій, оскільки саме санкції лежать в основі призначення покарання та безпосередньо пов'язані із досягненням його мети.

Аналіз норм чинного КК України, а також спеціальної літератури дає підстави для висновку про наявність чималих проблем, пов'язаних із конструюванням та застосуванням санкцій. Досліджуючи проблеми розробки санкцій, М. І. Хавронюк наводить доречний приклад з історії про те, як за часів Петра I кожен, хто вкрав з державної казни грошей більше, ніж коштує мотузка, мав бути на цій мотузці повішаний. Саме таке уявлення було у царя про адекватність покарання суспільній небезпеці злочину. І далі автор

підсумовує, що «... незважаючи на прогрес в математичних науках і в законодавчій техніці, законодавець України так і не навчився визначати адекватне покарання» [1, с. 106]. Хоча на сьогодні і відсутнє єдине цілісне уявлення про засади та принципи побудови санкцій [2], науковцям все ж таки вдалося напрацювати деякі вимоги до їх побудови.

Проблеми оптимального конструювання кримінально-правових санкцій, у тому чи іншому вимірі, були предметом наукових досліджень низки вчених, а серед них: С. І. Демет'єва, М. І. Ковальов, А. П. Козлов, Н. А. Орловська, П. П. Осипов, Ю. В. Філей, М. І. Хавронюк та ін. Тематика конструювання та застосування санкцій розроблялась кримінально-правовою наукою, як правило, у більш загальному вимірі, тоді як санкції окремих статей піддавались дослідженню значно рідше. Передбачені за примушування до вступу в статевий зв'язок санкції ніколи не були предметом наукового аналізу, що явно не сприяє удосконаленню законодавства у цій частині.

Тому метою статті є здійснення комплексного аналізу передбачених ст. 154 КК України санкцій на підставі вироблених наукою вимог (правил) до їх конструювання.

Однією з першочергових вимог є справедливість, відповідність санкцій суспільній небезпеці посягання [3, с. 135; 1, с. 106-107; 4, с. 9, 10]. На наш погляд, санкції ст. 154 КК України не відповідають суспільній небезпеці злочину та не здатні забезпечити належного виправного і попереджувального ефекту, оскільки є занадто м'якими.

Обидві санкції ст. 154 КК України є альтернативними та відносно-визначеними; ч. 1 ст. 154 передбачає покарання у вигляді штрафу до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт на строк до шести місяців, а ч. 2 – арешт на строк до шести місяців або обмеження волі на строк до трьох років.

Примушування до вступу в статевий зв'язок є єдиним злочином у Розділі IV «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи», за який не передбачено покарання у вигляді позбавлення волі. Як і інші, примушування до вступу в статевий зв'язок посягає на одну із фундаментальних цінностей цивілізованого суспільства; роль статевої свободи особи настільки висока, що законодавець забезпечує її недоторканість нормами Основного Закону. У кримінально-правовій літературі наголошується на підвищеній суспільній небезпеці статевих злочинів, на їх незворотних наслідках, глибоких фізичних та моральних травмах потерпілих [5, с. 3]. Отож залишається абсолютною незрозумілим, чому суспільна безпека передбаченого ст. 154 КК України злочину є настільки недооціненою.

Дослідження історичного досвіду додатково підтверджує неправильне розуміння нинішнім законодавцем безпеки відповідного посягання. Так, ст. 169-1 КК УРСР 1922 року за примушування до вступу в статевий зв'язок встановлювала безальтернативне покарання у вигляді позбавлення волі на строк до 3 років, а ст. 165 КК УСРР 1927 року – позбавлення волі на строк до 5 років. Різка послаблення кримінальної відповідальності прослідковується із прийняттям КК 1960 року, ст. 119 якого передбачала покарання у вигляді позбавлення волі на строк до одного року або виправні роботи на той самий строк; логічно пояснити таку різку депеналізацію вкрай важко.

Надалі, підхопивши задану тенденцію, вітчизняні правотворці узагалі відмовилися від позбавлення волі як одного з можливих покарань. Видається, що обраний нині напрям гуманізації кримінального законодавства не повинен стосуватися основоположних прав і свобод людини, а особливо за відсутності ефективних альтернативних методів охорони відповідних благ.

До слова зазначимо, що у КК країн пострадянського простору позбавлення волі є одним із видів покарань за примушування до вступу в статевий зв'язок, яке призначається, як правило, на строк до 3 років. В інших країнах романо-германської правової системи відповідні покарання ще суворіші.

Враховуючи вище наведене, вважаємо за доцільне запровадження позбавлення волі як одного з альтернативних видів покарань. Одночасно з такою пропозицією виникає цілком логічне запитання щодо термінів і меж цього покарання, оскільки останні безпосередньо пов'язані із досягненням мети покарання. Беручи до уваги, що наукою кримінального права поки що не вироблено критеріїв для визначення оптимальних строків тих чи інших видів покарань, вважаємо, що визначати останні необхідно системно, враховуючи, насамперед, покарання за однорідні злочини. Санкція ч. 1 ст. 152 КК України передбачає покарання за просте зґвалтування у вигляді позбавлення волі на строк від 3 до 5 років; вважатимемо таку санкцію адекватною, такою, що відповідає суспільній небезпеці посягання. Якщо взяти до уваги зроблені нами у попередніх публікаціях [6, с. 143-145] пропозиції щодо уніфікації моменту закінчення злочину, передбаченого ст. 154 КК України, з моментом закінчення інших злочинів, передбачених Розділом IV Особливої частини КК України, а також менш суспільно небезпечний характер способів примушування

до вступу в статевий зв'язок, то оптимальним, на наш погляд, строком позбавлення волі вважаємо строк до 2 років.

Відсутність альтернативного покарання у вигляді позбавлення волі – це не єдиний недолік санкцій ст. 154 КК України. Серйозні сумніви викликає обґрунтованість штрафу як одного з можливих покарань. В кримінально-правовій літературі неодноразово зазначалось про до речність його призначення саме за корисливі посягання [7, с. 163-164], чого не скажеш про досліджуваний злочин. Ще більше здивування викликають розміри самого штрафу. Беручи до уваги положення ст. 52, ст. 53, ч. 1 ст. 154 КК України, за примушування до вступу в статевий зв'язок як основне покарання може бути призначений штраф у розмірі від 30 до 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (надалі – нмдг). Пункт 5 пп. 1 Розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України [8] передбачає, що у випадку, коли норми інших законів містять посилення на нмдг, то для цілей їх застосування використовується сума у розмірі 17 гривень (крім норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень). Враховуючи вище наведене, розмір штрафу за примушування до вступу в статевий зв'язок коливається від 510 до 850 грн. Для порівняння, крадіжка (основний склад) карається штрафом від 50 до 100 нмдг (850 – 1700 грн.), а порушення недоторканості приватного життя – від 500 до 1000 нмдг (8500 – 17000 грн.). Беручи до уваги зазначене, виходить, що законодавець статевої свободи особи вважає благом менш цінним, ніж власність чи узагалі приватне життя.

«Відбуваючи покарання, – пише Н. А. Орловська, – злочинець платить свій борг. Однак, щоб покарання кореспондувало почуттю провини, воно повинно бути в очах суб'єкта злочину справедливим і заслуженим. Крім цього, таким його повинні сприймати і оточуючі, адже як мету покарання законодавець передбачає недопущення вчинення злочинів іншими особами» [9, с. 27]. Видається, що штраф не є доречним покаранням за примушування до вступу в статевий зв'язок; таке покарання не лише не здатне досягти мети покарання, але й не викличе у потерпілої особи жодного відчуття «торжества справедливості».

Встановлюючи кримінальну відповідальність за примушування до вступу в статевий зв'язок, обидва передбачені ст. 154 КК України склади були сконструйовані як усічені. В попередніх публікаціях ми вже зазначали про недоречність використання такої конструкції для зазначених складів, а також про її неузгодженість з конструкціями інших складів злочинів, передбачених Розділом IV Особливої частини. Принагідно зазначимо про ще одну помилку, яку допустив законодавець, конструюючи санкції ст. 154 КК України та враховуючи (чи, правильніше сказати, не враховуючи) усічену природу відповідних складів злочинів.

Під усіченим складом у науці кримінального права традиційно розуміють такий склад злочину, момент закінчення якого законодавчо ніби переноситься на стадію готування чи замаху, у зв'язку з чим відповідні злочини є закінченими з початку виконання суспільно небезпечного діяння. Вважається, що усічені склади конструюються з метою посиленого захисту цінних об'єктів від злочинних посягань у такий спосіб, щоб «... дії, які створюють навіть дуже віддалену можливість заподіяння шкоди цим об'єктам, опинились у сфері кримінально-правової репресії» [10, с. 75]. Отож конструкція складу як усіченого говорить нам про його підвищену, порівняно з іншими складами, суспільну небезпеку; відповідно, і покарання за вчинення діянь, що охоплюються усіченим складом, за логікою речей, повинне бути суворішим. Однак, конструюючи склади злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, законодавець ніби «призабув» усі зазначені теоретичні положення. Примушування до вступу

пу в статевий зв'язок є єдиним передбаченим Розділом IV Особливої частини КК України злочиним з усіченим складом і при цьому найменш суспільно небезпечним.

Наступною вимогою є узгодженість санкції із санкціями, передбаченими за інші злочини [3, с. 135; 1, с. 99; 4, с. 9].

Вище ми вже частково торкалися тематики неузгодженості санкцій ст. 154 КК України з санкціями інших статей. Тепер звернемось до безпосереднього прикладу. Частина 1 ст. 152 КК України передбачає відповідальність за звалтування (простий склад); санкція цієї статті містить покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 3 до 5 років. Санкції ст. 154 КК України покарання у вигляді позбавлення волі не передбачають. Без сумніву, суспільна небезпека звалтування є вищою, ніж примушування до вступу в статевий зв'язок, однак, якщо взяти до уваги окремі можливі прояви цих злочинів, то навряд чи висновок буде таким однозначним. Наприклад, важко стверджувати, що вступ в статевий зв'язок шляхом використання безпорадного стану потерпілої особи є більш небезпечним, ніж ті самі дії, вчинені шляхом погрози знищення майна (або навіть реального знищення). Те саме можна сказати і про санкцію ч. 1 ст. 153 КК України. Отже санкції статей, які передбачають відповідальність за схожі злочини, дуже сильно різняться, що не можна визнати позитивною рисою вітчизняного законодавця.

Та й узагалі, неузгодженість санкцій – це не проблема якогось одного чи декількох Розділів Особливої частини КК України. Це явище пронизує чинний кримінальний закон наскрізь. Для крахого усвідомлення усієї глибини проблеми наведемо ще один приклад. Грабїж, поєднаний із насильством, що не є небезпечним для життя чи здоров'я особи, карається більш суворо, ніж звалтування (одним із способів якого є насильство, у тому числі таке, яке є небезпечним для життя чи здоров'я).

З цього ж приводу Д. Калмиков доречно зазначає, що правило узгодженості санкцій не можна застосовувати під час аналізу та побудови санкції конкретної норми Особливої частини КК України, оскільки переважна більшість уже існуючих норм є «недосконалими, мають численні недоліки концептуального, техніко-юридичного чи іншого характеру», і їх кількість є настільки значною, що потребує негайної розробки нової редакції Особливої частини КК України і її прийняття [11, с. 39].

Ще однією вимогою є властивість санкції «... надавати можливість індивідуалізувати покарання з урахуванням усіх можливих варіантів вчинення злочину» [3, с. 135].

Індивідуалізація покарання безпосередньо пов'язана із видами передбаченого покарання, а також із їх межами. Наукою кримінального права вироблене майже безспірне правило щодо взаємозв'язку ступеня конкретизації ознак складу злочину в диспозиції та ступеня визначеності покарання у санкції. Що повніше описаний склад, то конкретніше окреслюються в диспозиції його елементи, то

більше повинен звужуватися проміжок між мінімумом та максимумом покарання [12, с. 329]. При цьому діапазон розміру покарання між верхньою та нижньою межами повинен залежати, насамперед, від ступеня формалізації ознак об'єктивної сторони складу злочину [13, с. 117-118].

Санкції ст. 154 КК України формально зазначеній вимозі відповідають. По-перше, передбачаються альтернативні покарання. По-друге, ці покарання є відносно-визначеними, з невеликими межами між максимальним та мінімальним розміром покарання, що відповідає виробленому правилу про взаємозв'язок опису диспозиції та ширини санкції, оскільки: 1) ознаки складів злочинів досить повно описані в диспозиції статті; 2) ті ознаки, які безпосередньо не вказуються в диспозиції (суб'єкт, форма вини), встановлюються шляхом тлумачення кримінально-правової норми; 3) диспозиція статті називає суспільно небезпечне діяння, а також перелік можливих способів вчинення злочину, чим вичерпно описує об'єктивну сторону складу злочину.

Конструюючи санкції статті, необхідно пам'ятати, що «... суттєве розширення меж покарань, має закономірним наслідком розширення меж суддівського угляду, підвищує корупційний потенціал кримінального законодавства; використання формальних можливостей зменшення кримінального покарання в рамках сконструйованої законодавцем санкції з великими розривами між мінімальним та максимальним розміром покарання здатне створювати умови легітимності корупційних діянь» [14, с. 759].

Проведений аналіз передбачених за примушування до вступу в статевий зв'язок санкцій дає підстави зробити наступні висновки:

1. Санкції ст. 154 КК України не відповідають суспільній небезпеці посягання. Ця невідповідність проявляється, перш за все, у відсутності альтернативного покарання у вигляді позбавлення волі, обґрунтованість якого не викликає жодних сумнівів і підтверджена історичним та зарубіжним досвідом. Ще одним проявом неадекватної оцінки суспільної небезпеки досліджуваного злочину є можливість призначення покарання у вигляді штрафу. Вважасмо, що це покарання застосовуватись за примушування до вступу в статевий зв'язок не може, оскільки є занадто м'яким, не узгоджується з природою посягання, не здатне чинити належного виховного та превентивного ефекту.

2. Санкції ст. 154 КК України не узгоджуються із санкціями інших злочинів; вказаний недолік є проявом системної проблеми неузгодженості санкцій усієї Особливої частини КК України, що потребує комплексного підходу до його усунення.

3. Санкції ст. 154 КК України формально дозволяють індивідуалізувати покарання.

4. Усунення виявлених у процесі проведеного аналізу вад кримінального закону зводиться до запровадження позбавлення волі та виключення штрафу як альтернативного покарання за розглядуваний злочин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України / М. І. Хавронюк. – Київ : Істина, 2004. – 504 с.
2. Орловська Н. А. Засади та принципи побудови кримінально-правових санкцій : питання визначення методологічного підходу / Н. А. Орловська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.naukovipraci.nuoua.od.ua/arhiv/tom9/44.pdf>
3. Келина С. Г. Принципы советского уголовного права / С. Г. Келина, В. Н. Кудрявцев. – Москва : Наука, 1988. – 176 с.
4. Філей Ю. В. Кримінально-правові санкції та їх застосування за злочини проти власності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право» / Ю. В. Філей. – Львів, 2006. – 18 с.
5. Антонян Ю. М. Сексуальные преступления : научно-популярное исследование / Ю. М. Антонян, А. А. Ткаченко. – Москва : Амальтея, 1993. – 320 с.
6. Брух Х. Особливості конструкції ст. 154 «Примушування до вступу в статевий зв'язок» КК України / Х. Брух // Юридична наука та практика у третьому тисячолітті : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (27-28 лютого 2015 року). – Кошице : Університет Павла Йозефа Шафарика, 2015. – 191 с.
7. Бурдін В. М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх : [монографія] / В. М. Бурдін. – Київ : Атіка, 2004. – 240 с.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. Орловська Н. А. Характер санкцій кримінально-правових норм : проблеми трансформації / Н. А. Орловська // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 47. – С. 25–30.

10. Кузнецова Н. Ф. Избранные труды / Н. Ф. Кузнецова. – СПб : Юридический центр Пресс, 2003. – 834 с.
11. Калмиков Д. Аналіз санкцій статті 150 Кримінального кодексу України / Д. Калмиков // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – № 4. – С. 37–42.
12. Трайнин А. Н. Состав преступления по советскому уголовному праву / А. Н. Трайнин. – М. : Госюриздат, 1951. – 385 с.
13. Ковалев М. И. Эффективность уголовно-правовых санкций в законодательстве, теории уголовного права и судебной практике / М. И. Ковалев // Проблемы советского уголовного права и криминологии. – Свердловск, 1971. – С. 117–118.
14. Тихонова С. С. Особенности конструирования санкций в уголовном законе : теория и законотворческая практика / С. С. Тихонова // Юридическая техника. – Ч. 2. – 2013. – № 7. – 921 с.

УДК 343.43

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ОБ'ЄКТ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ

Володіна О.О.,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права № 2

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена аналізу одного з обов'язкових елементів складу злочину, передбаченого ст. 147 КК України («Захоплення заручників»), – його безпосередньому об'єкту в аспекті завдань, що поставлені перед наукою кримінального права та практикою застосування кримінального закону. На підставі ретельного дослідження законодавства, наукових позицій зроблено спробу сформулювати його визначення. Запропоновані шляхи подальшого вдосконалення кримінального законодавства в цій сфері.

Ключові слова: захоплення заручників, безпосередній об'єкт, свобода особи, особиста свобода, особиста недоторканність, громадська безпека.

Володіна О.А. / К ВОПРОСУ ОБ ОБЪЕКТЕ ЗАХВАТА ЗАЛОЖНИКОВ / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого, Украина

Статья посвящена анализу одного из обязательных элементов состава преступления, предусмотренного ст. 147 УК Украины («Захват заложников»), – его непосредственному объекту в аспекте задач, которые поставлены перед наукой уголовного права и практикой применения уголовного закона. На основании тщательного исследования законодательства, научных позиций сделана попытка сформулировать его определение. Предложены пути дальнейшего совершенствования уголовного законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: захват заложников, непосредственный объект, свобода личности, личная свобода, личная неприкосновенность, общественная безопасность.

Volodina O.A. / ON THE ISSUE OF HOSTAGE-TAKING OBJECT / Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine

This article analyzes one of the essential elements of the offense under Art. 147 of the Criminal Code of Ukraine («Hostage-taking») – its direct object – in relation to the tasks assigned to the science of criminal law and practice of criminal law. Despite the considerable amount of work into the issue, today virtually no comprehensive scientific study of the direct object of hostage-taking, because the purpose of this article is that on the basis of a careful analysis of the criminal law to formulate its concept and reveal its contents. Systematically and in detail the categories such as «individual liberty,» «personal freedom,» «personal security,» «public safety.» Based on the research of these concepts obrhnutovuyetsya that the direct object of acts of hostage-taking is public safety, not individual liberty. A linguistic and scientific analysis of «hromadstva security», to determine public safety as a set of social relations that not only regulate the safe conditions of society, but also to maintain a level of protection of society, which is sufficient for its normal functioning.

Public safety is in an interdisciplinary and complex social phenomenon should be seen as a set of social relations that provide safe conditions of society. Its social function is that reflected in the public consciousness, it is associated with a certain level of confidence of citizens in society and the protection of specific individual from socially dangerous encroachments on the inviolability of basic social benefits. The system of public security includes a range of measures of legal, economic, political, organizational, technical, scientific and otherwise, that has the main objective of supporting socially acceptable level.

When deciding on the concept of «public security», that is, the circle of those relations which it covered, it is appropriate to note that crimes against public safety is always inextricably linked with the infliction of physical, financial, organizational or other harm to citizens, property of special institutions etc. At the same time it does not mean that the commission of those offenses necessarily caused the entire range of the specified harm. In some cases the damage may be physical, material or combinations and can only be caused by some social benefits, but not all. Thus, public security includes a set of social relations that provide life and health, property relations and so on. In other words, the infliction of physical, material or other damage in the commission of crimes against public security covered by the concept of «disturbing public security».

The ways of further improving the criminal legislation in this area.

Key words: hostage-taking, direct object, individual liberty, personal freedom, personal integrity, public safety.

Класифікація злочинів за характером суспільних відносин, на які вони посягають, формування розділів КК України в процесі кодифікації кримінального законодавства, а також кваліфікація конкретних злочинних діянь відповідно до кримінального закону розпочинається з визначення їх об'єкта. Саме він дає змогу вирішити питання про характер (зміст) і ступінь суспільної небезпечності будь-якого злочинного діяння, у тому числі й захоплення заручників (ст. 147 КК України).

Переважає більшість учених-криміналістів обґрунтовано визнають об'єктом злочину охоронювані нормами кримінального права суспільні відносини, яким злочинном заподіюється значна шкода чи створюється загроза її заподіяння [1, с. 13]. Такої ж позиції дотримуємося й ми,

досліджуючи питання безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 147 КК України.

Під безпосереднім об'єктом злочину в теорії кримінального права розуміють конкретні суспільні відносини, які поставлені законодавцем під охорону певного кримінального закону та яким заподіюється шкода злочинном, що підпадає під ознаки певного складу [1, с. 88]. Саме його покладено в основу кваліфікації злочинів, і з його допомогою провадиться розмежування суміжних злочинів. Безпосередній об'єкт виступає складником тих суспільних відносин, які є родовими відповідних злочинів. Тому правильне визначення безпосереднього об'єкта будь-якого злочину, у тому числі й захоплення заручників, є актуальним і досить важливим.